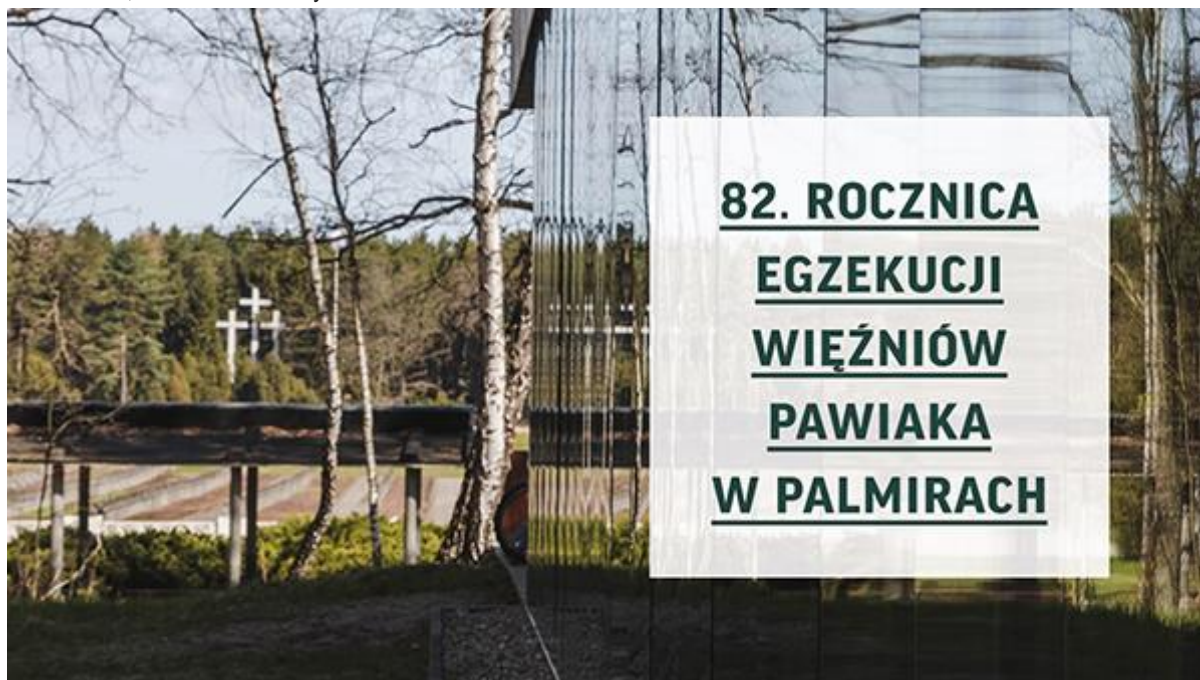

82. rocznica egzekucji Więźniów Pawiaka w Palmirach

21.06.2022, Pawiak – Palmiry

We wtorek 21.06.2022 roku odbędą się uroczystości związane z 82. rocznicą największej egzekucji więźniów Pawiaka, przeprowadzonej w Puszczy Kampinoskiej w pobliżu miejscowości Palmiry. Obchody rozpoczną się na terenie Muzeum Więzienia Pawiak, następnie zaproszeni goście udadzą się na Cmentarz-Mauzoleum w Palmirach.

Egzekucje w Puszczy Kampinoskiej były następstwem działań ludobójczych trwających od początku okupacji niemieckiej. Wiosną 1940 roku represje przybrały na sile i rozpoczęła się „nadzwyczajna akcja pacyfikacyjna” (Ausserordentliche Befriedungsaktion), ukierunkowana na likwidację wybitnych reprezentantów polskiego społeczeństwa. Przeszła do historii pod kryptonimem „akcji AB”.

W dniach 20–21 czerwca 1940 r. Niemcy rozstrzelali w Palmirach 362 więźniów Pawiaka, w tym 82 kobiety. Zginęli wówczas działacze społeczni, polityczni, dziennikarze, lekarze, adwokaci i księża. Byli wśród nich: Mieczysław Niedziałkowski – długoletni poseł na Sejm RP, Maciej Rataj – Marszałek Sejmu, Janusz Kusociński – olimpijczyk, Halina Jaroszewicz – posłanka na Sejm i senatorka RP, Jan Potoski – wiceprezydent Warszawy.

Pawiak

W czasie II wojny światowej największe niemieckie więzienie polityczne na terytorium okupowanej Polski. Miejsce przetrzymywania tysięcy Polaków – bestialsko katowanych i torturowanych na przesłuchaniach prowadzonych przez gestapo w al. Szucha.

Od października 1939 r. do sierpnia 1944 przeszło przez Pawiak około 100 tysięcy osób. Wielu jego więźniów rozstrzelano w tzw. warszawskim pierścieniu śmierci (Palmiry, Magdalenka, Lasy Kabackie, Wólka Węglowa, Wydmy Łuże, Rembertów, Wawer, okolice Jabłonny), później w ruinach getta. Tysiące wywieziono na pewną śmierć do obozów koncentracyjnych: KL Auschwitz-Birkenau, KL Stutthof, KL Lublin, KL Ravensbrück. Więziono na Pawiaku przedstawicieli różnych środowisk i zawodów. Jednak w pierwszych latach okupacji przeważali wśród

osadzonych przedstawiciele inteligencji, najaktywniejsi uczestnicy życia politycznego, społecznego i naukowego, aresztowani na podstawie zawczasu przygotowanych przez najeźdźców specjalnych list.

Palmiry

Jedno z najlepiej znanych miejsc niemieckich zbrodni. Symbol śmierci około 2 tysięcy mieszkańców Warszawy i okolicznych miejscowości. O wyborze miejsca masowych egzekucji zdecydowały bliskość Warszawy (30 km od centrum) i fakt, że był to teren mało uczęszczany, otoczony gęstym lasem. Miało to, w opinii okupantów, zapewnić utrzymanie zbrodniczych działań w tajemnicy. Wszystkie egzekucje w Palmirach przygotowywane były przez Sicherheitspolizei z rozmysłem i precyzją. Doły grzebalne kopane były w dzień poprzedzający egzekucję i przypominać miały rowy przeciwlotnicze albo naturalne zapadliska terenu. Na czas egzekucji okolicę otaczały wzmoczone patrole, a robotników leśnych zwalniano tego dnia z pracy. Wywożonym na egzekucję więźniom często wydawano dokumenty, rzeczy z depozytu, a nawet dodatkowe porcje chleba na drogę. Uspokojeni w ten sposób, przekonani, że jadą do obozu lub na roboty przymusowe do Rzeszy, nie stawiali oporu. Rozstrzeliwań dokonywał pluton egzekucyjny z broni maszynowej. Po egzekucji doły zasypywano i starannie maskowano.

Do dziś stwierdzono, że od grudnia 1939 do lipca 1941 r. w Palmirach Niemcy dokonali 21 egzekucji, w których straconych zostało ponad 1700 osób. Poszukiwania masowych grobów w miejscach zapamiętanych i oznaczonych przez pracowników leśnych rozpoczęto tuż po zakończeniu wojny. Prace ekshumacyjne prowadzono pod kierunkiem ekipy Wydziału Grobownictwa Polskiego Czerwonego Krzyża w obecności przedstawicieli Głównej Komisji Badania Zbrodni Niemieckich w Polsce od 25 listopada 1945 r. do lata 1946. W latach 1946–1947 PCK kontynuował prace ekshumacyjne w innych częściach Puszczy Kampinoskiej i większa liczba odnalezionych wówczas zwłok także została pochowana na Cmentarzu – Mauzoleum w Palmirach.

Polski Związek b. Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych

Muzeum Więzienia Pawiak – oddział Muzeum Niepodległości w Warszawie

Muzeum – Miejsce Pamięci w Palmirach, oddział Muzeum Warszawy

zapraszają na uroczystość upamiętniającą

82. ROCZNICĘ EGZEKUCJI WIĘŹNIÓW PAWIAKA W PALMIRACH

21 czerwca 2022 r. (wtorek)

godz. 11:00 Muzeum Więzienia Pawiak, ulica Dzielna 24/26

godz. 13:00 Cmentarz w Palmirach

PROGRAM UROCZYSTOŚCI:

Część I – Muzeum Więzienia Pawiak

11.00 – uczczenie pamięci oraz złożenie kwiatów i zapalenie zniczy pod Pomnikiem Drzewa Pawiackiego

12.00 – odjazd autokaru* sprzed Muzeum Więzienia Pawiak przy ulicy Dzielnej 24/26

Część II – Palmiry

13:00 – Uroczyste złożenie kwiatów na Cmentarzu w Palmirach w asyście Warty Honorowej Wojska Polskiego

*Prosimy o wcześniejszą rezerwację miejsc w autokarze pod numerem **22 831 92 89**. Miejsca w autokarze w pierwszej kolejności mogą rezerwować rodziny ofiar egzekucji.

Kontakt dla mediów:

Aleksandra Migacz

Muzeum Warszawy

+48 22 277 43 45

aleksandra.migacz@muzeumwarszawy.pl

Muzeum Warszawy

Rynek Starego Miasta 28-42, 00-272 Warszawa

tel. (+48) 22 635 16 25 / fax (+48) 22 831 94 91

www.muzeumwarszawy.pl / sekretariat@muzeumwarszawy.pl